

ANVISNINGAR TILL KOMMUNERNA OM PLANEN FÖR ORDNANDE AV ARBETSKRAFTSSERVICE

Innehållsförteckning

1 Inledning	2
1.1 Rättslig grund.....	2
1.2 Lämna in en plan för ordnande av arbetskraftsservice och eventuella ändringar i ett senare skede.....	2
2 Innehållet i planen för ordnande av arbetskraftsservice.....	3
2.1 Ekonomiska resurser och personalresurser samt hur de ska riktas	3
2.2 Lösningarna för hur servicen ska produceras och riktas.....	4
2.3 Antalet verksamhetsställen och var verksamhetsställena är belägna.....	5
2.4 Samarbetspartner och samarbetsformer	5
2.5 Främjande av arbetskraftsinvandring, matchning av arbetskraft och arbetstillfällen samt arbetskraftens rörlighet	6
2.6 Beredskap för situationer med strukturförändringar	6

1 Inledning

Arbetskraftsservicen överförs till kommunerna och de sysselsättningsområden som de bildar den 1 januari 2025. Bestämmelser om offentlig arbetskraftsservice som omfattas av kommunernas organiseringsansvar och om de uppgifter som gäller sådan service finns i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023). Dessa anvisningar har sammanställts som stöd för de kommuner som planerar ett sysselsättningsområde.

Kommunerna ska senast den 31 oktober 2023 lämna in en plan för ordnande av arbetskraftsservice till arbets- och näringsministeriet vid sidan om de övriga dokument som krävs (se närmare kapitel 1.2). Planen för ordnande av arbetskraftsservice hjälper kommunerna att identifiera de väsentliga frågor och teman som gäller ordnandet av arbetskraftsservice redan i det skede då sysselsättningsområdena bildas. Att identifiera dessa frågor och teman är viktigt med tanke på planeringen av verksamheten och samarbetet. I sin bästa form kan det även styra bildandet av sysselsättningsområden.

Planen för ordnande av arbetskraftsservice hjälper även arbets- och näringsministeriet att bedöma sysselsättningsområdenas och kommunernas förutsättningar att uppfylla sina skyldigheter när det gäller organiseringsansvaret och tillhandahållandet av tjänster. Det har betydelse i synnerhet om man måste avgöra om statsrådet ska utöva sin beslutanderätt i enlighet med 12 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice eller om det finns förutsättningar för undantag för kommunen.

Innehållet i planen för ordnande av arbetskraftsservice beskrivs närmare i kapitel 2 i detta dokument. Vid utarbetandet av planen för ordnande av arbetskraftsservice kan man utnyttja rubrikerna i kapitel 2 eller skapa en uppbyggnad som passar det egna området, så länge som innehållet framgår tydligt av planen. Det rekommenderas att planen inte överskrider 50 sidor.

1.1 Rättslig grund

I 15 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice finns bestämmelser om en upplysningsskyldighet som de kommuner eller den kommun som bildar ett sysselsättningsområde ska uppfylla i samband med att sysselsättningsområdena bildas eller ändras. Om kommunerna bildar ett sysselsättningsområde tillsammans ska de till arbets- och näringsministeriet ge in ett avtal om ett gemensamt organ eller ett grundavtal för en samkommun (nedan *avtalet*). Om en kommun har beslutat att ordna arbetskraftsservice självständigt ska den ge in beslut om detta till arbets- och näringsministeriet.

När upplysningen om avtalet eller beslutet ges in ska kommunerna eller kommunen enligt 15 § 4 mom. också till arbets- och näringsministeriet ge in en plan för hur arbetskraftsservicen kommer att ordnas. Också i det fall att kommunen eller kommunerna ansöker om ett sådant undantag som avses i 4 § lagen om införande av lagen om ordnande av arbetskraftsservice och vissa lagar som har samband med den (383/2023) ska en plan för ordnande av arbetskraftsservice bifogas ansökan.

1.2 Lämna in en plan för ordnande av arbetskraftsservice och eventuella ändringar i ett senare skede

Den kommun eller de kommuner som tillsammans bildar ett sysselsättningsområde ska vid sidan om de övriga handlingarna lämna in en plan för ordnande av arbetskraftsservice med diarienumret VN/17693/2023 senast den 31 oktober 2023 till arbets- och näringsministeriets registratorskontor på adressen kirjaamo.tem@gov.fi som en PDF-fil. Filen ska namnges enligt följande: TyöllisyysalueX_ Järjestämissuunnitelma.

De handlingar som lämnas in ska ha godkänts av kommunens behöriga organ. Handlingarna behöver med tanke på tidsplanen inte ha vunnit laga kraft.

Sysselsättningsområdena kan precisera sin plan för ordnande av arbetskraftsservice och fortsätta att utveckla den även efter oktober 2023 i enlighet med områdets behov. Arbets- och näringsministeriet utnyttjar som stöd för utvärderingen och beslutsfattandet i samband med bildandet av sysselsättningsområden endast de planer som lämnats in inom utsatt tid.

2 Innehållet i planen för ordnande av arbetskraftsservice

Enligt 15 § 4 mom. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice ska av planen framgå följande:

- a) de ekonomiska resurser och personalresurser som reserveras för skötseln av uppgifterna enligt denna lag och hur resurserna ska riktas,
- b) lösningarna för hur servicen enligt denna lag ska produceras och riktas,
- c) antalet verksamhetsställen och var verksamhetsställena är belägna,
- d) samarbetspartner och samarbetsformer,
- e) främjande av arbetskraftsinvandring, matchning av arbetskraft och arbetstillfällen samt arbetskraftens rörlighet,
- f) beredskap för situationer med strukturförändringar.

Enligt 3 § i den nya lagen om främjande av integration (392/2023) ankommer ansvaret för genomförandet av de åtgärder och tjänster, som i denna lag har ålagts kommunen, på arbetskraftsmyndigheten, om inte annat föranleds av annan lagstiftning. Av planen för ordnande av arbetskraftsservice ska framgå hur integrationstjänsterna avses att ordnas. Det gäller i synnerhet punkterna a, b och d i den ovan nämnda förteckningen om innehållet i planen.

När kommunerna planerar ordnandet av arbetskraftsservice lönar det sig att även planera ordnandet av integrationsfrämjande tjänster för de personer som står utanför arbetskraften med särskilt beaktande av att tjänsterna enligt lagen om främjande av integration även kan ordnas gemensamt för både de invandrade som registrerat sig som arbetssökande och de invandrade som står utanför arbetskraften. Kommunerna kan välja om de ordnar integrationsfrämjande tjänster för de personer som står utanför arbetskraften i samarbete med andra kommuner. Enligt 8 § i lagen om främjande av integration kan de uppgifter som ålagts kommunen i lagen även genomföras av en arbetskraftsmyndighet, om inte annat föreskrivs i lag. I 49 § i kommunallagen (450/2010) finns bestämmelser om andra samarbetsformer för kommunerna.

2.1 Ekonomiska resurser och personalresurser samt hur de ska riktas

Av planen ska framgå de ekonomiska resurser och personalresurser som reserveras för skötseln av uppgifterna och hur resurserna ska riktas med den noggrannhet som är möjlig utifrån beredningssituationen i oktober 2023. Vid utarbetandet av planen kan man utnyttja de informationspaket för kommunerna som tagits fram av arbets- och näringsministeriet (<https://tem.fi/sv/informationspaket-for-kommunerna>). Utvecklings- och förvaltningscentret begär separat uppgifter om samarbetsförhandlingar.

Uppgifterna om de ekonomiska resurserna och personalresurserna och hur de ska riktas gör det lättare att få en helhetsbild av varje sysselsättningsområdes plan för att ordna arbetskraftsservice liksom även en nationell helhetsbild. Med att rikta resurserna avses för vilka åtgärder och tjänster personalens arbetsinsats har tänkt användas. Med tanke på riktandet av resurserna är det viktigt att beakta även arbetskraftsunderlaget i området. Utan planeringsuppgifter om hur personalresurserna ska riktas är det svårt att bedöma huruvida servicenivån bibehålls.

När det gäller ansökan om undantag är planen ett centralt dokument för att bedöma förutsättningarna för undantag. Enligt 4 § 2 mom. i lagen om införande av lagen om ordnande av arbetskraftsservice förutsätter undantag dessutom [utöver det som anges i 4 § 1 mom.] att kommunen eller de kommuner som utgör ett sysselsättningsområde anvisar tillräckliga ekonomiska resurser och personalresurser för att ordna arbetskraftsservice. Huruvida denna förutsättning uppfylls ska i praktiken bevisas i planen för ordnande av arbetskraftsservice.

Med tanke på resurserna bör det noteras att de resurser som reserveras för arbetskraftsservice används även för arbetskraftsmyndighetens uppgifter enligt lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen (381/2023) samt för uppgifter enligt lagen om främjande av integration. Vilken andel av resurserna som ska användas för samarbetsmodellen för sektorsövergripande stöd som främjar sysselsättningen klarnar dock sannolikt först i det samarbetsavtal som avses i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen.

2.2 Lösningarna för hur servicen ska produceras och riktas

Planen ska beskriva de lösningar för hur servicen ska produceras som gäller överföringen av myndighetsbehörighet enligt kommunallagen och till vilken del sysselsättningsområdet självt producerar de tjänster som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice och lagen om främjande av integration och till vilken del tjänsterna upphandlas. Om möjligt är det även bra att beskriva de regionala helheter inom vilka tjänsterna och de eventuella upphandlingarna genomförs och hur man svarar på eventuella överregionala och nationella upphandlingsbehov.

Överregionala frågor kan vara till exempel om (köp)tjänster ska planeras och produceras för sysselsättningsområdet eller ett större eller mindre område. Bland kunderna kan även finnas personer som behöver utbildning inom ett specialområde för att få sysselsättning, medan en förutsättning för att ordna utbildningen kan vara en nationell upphandling. Det kan även finnas situationer där en gemensam anskaffningsutbildning som finansieras av arbetskraftsmyndigheten och arbetsgivaren tillsammans förutsätter en överregional eller rentav nationell upphandling till exempel då företaget har verksamhetsställen på flera olika orter.

När det gäller riktandet av servicen ska planen i huvuddrag beskriva hur det är meningen att olika målgrupper ska beaktas när tjänsterna produceras. Det ska särskilt uppmärksammas hur utsatta målgrupper, såsom unga, invandrade och nyanlända samt långtidsarbetslösa har beaktas vid produktionen av tjänster. Samarbetsmodellen för sektorsövergripande stöd som främjar sysselsättningen och samservicen för unga i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen har en avgörande betydelse för denna helhet. I planen ska om möjligt beskrivas hur dessa verksamhetsformer kopplas till de tjänster som Arbetskraftsmyndigheten producerar.

Det ska även anges hur man ämnar ordna arbetsgivar-tjänster. Väsentligt är att identifiera kontaktytorna med och samsarbetsbehoven inom NTM-centralernas företagstjänster.

2.3 Antalet verksamhetsställen och var verksamhetsställena är belägna

Antalet verksamhetsställen och var verksamhetsställena är belägna är väsentliga uppgifter för att man ska kunna skapa en helhetsbild av servicenätet för Arbetskraftsservicen inom sysselsättningsområdet och nationellt. Om möjligt kan planen även i närmare detalj beskriva verksamhetsprinciperna eller verksamhetskanalerna för verksamhetsställena.

När det gäller ansökan om undantag är planen ett centralt dokument för att bedöma förutsättningarna för undantag. En förutsättning för undantag är att servicenivån i området eller i ett annat sysselsättningsområde inte får försämrats avsevärt till följd av undantaget. Antalet verksamhetsställen och var de är belägna är en del av servicenivån.

2.4 Samarbetspartner och samsarbetsformer

Planen ska beskriva samsarbetspartnerna och samsarbetsformerna i sysselsättningsområdet. Genom att beskriva dem i planen för ordnande av Arbetskraftsservice får man en bättre helhetsbild av skötseln av sysselsättningen och integrationsfrämjandet och kan skapa kontakter till de övriga aktörerna redan i det skede då sysselsättningsområdet planeras.

Enligt 9 § i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice ska Arbetskraftsmyndigheterna vid verkställighet, planering och utveckling av offentlig Arbetskraftsservice samsarbeta med varandra samt med närings-, trafik- och miljöcentralerna, närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter, välfärdsområdena, Folkpensionsanstalten och andra myndigheter samt utbildningsanordnare, arbetslivsorganisationer och andra intressentgrupper. Ovan nämnda aktörer motsvarar i huvudsak även de centrala samsarbetspartnerna enligt lagen om främjande av integration.

Enligt 5 § 2 mom. i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice ska det när offentlig Arbetskraftsservice ordnas främjas särskilt att personer i svag ställning på arbetsmarknaden får arbete. Med tanke på den internationella rekryteringen är centrala samsarbetspartner Business Finland och utvecklings- och förvaltningscentret som tillsammans ansvarar för ordnandet av service i anslutning till internationell rekrytering.

De centrala samsarbetspartnerna kan i viss mån variera beroende på område, men centralt för effektiva sysselsättningstjänster är samsarbete åtminstone med de aktörer som nämns

i 9 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice samt med till exempel företagservice-organisationer, privata tjänsteproducenter och kommunens övriga sektorer. Kontakten till dessa ska därför beskrivas i planen för ordnande av arbetskraftsservice.

När det gäller ansökan om undantag är planen ett centralt dokument för att bedöma förutsättningarna för undantag. En förutsättning för undantag är att servicenivån i området eller i ett annat sysselsättningsområde inte får försämrats avsevärt till följd av undantaget. Samarbete med de övriga sysselsättningsområdena och de övriga aktörerna som hör till helheten av skötseln av sysselsättningen är väsentligt för att trygga servicenivån.

2.5 Främjande av arbetskraftsinvandring, matchning av arbetskraft och arbetstillfällen samt arbetskraftens rörlighet

Främjandet av arbetskraftsinvandring samt av matchning och arbetskraftens rörlighet är tematan som kräver överregionala åtgärder. De planerade åtgärderna ska om möjligt beskrivas i planen för ordnande av arbetskraftsservice. Främjandet av internationell rekrytering förutsätter dessutom att statens internationella rekryteringstjänster (s.k. Work in Finland-verksamheten) och sysselsättningsområdenas tjänster samordnas. Med arbetskraftens rörlighet hänvisas i detta sammanhang inte bara till professionell rörlighet utan även i synnerhet till arbetskraftens överregionala och internationella rörlighet.

Oberoende av vilken aktör som ansvarar för ordnandet av arbetskraftsservice ska den främja arbetskraftens professionella, regionala och internationella rörlighet så att tillgången på kompetent arbetskraft inte blir ett hinder för företagen och den hållbara tillväxten i Finland. Därför ska planen för ordnande av arbetskraftsservice beskriva genom vilka åtgärder sysselsättningsområdet ämnar säkerställa den regionala rörligheten och den överregionala matchningen samt främja den internationella rekryteringen. Punkten har nära samband med punkten om samarbetspartner och samarbetsformer.

2.6 Beredskap för situationer med strukturförändringar

Planen för ordnande av arbetskraftsservice ska innehålla en beskrivning av sysselsättningsområdets föregripande åtgärder när det gäller eventuella negativa eller positiva strukturförändringar. Dessutom ska planen beskriva områdets samarbetsmodell mellan centrala intressentgrupper för att stärka och upprätthålla livskraften och sysselsättningen i samband med strukturförändringar. Det är även bra att beakta samarbetet mellan de övriga sysselsättningsområdena och de nationella aktörerna. Sysselsättningsområdet har till uppgift att främja och underlätta arbetskraftens rörlighet även mellan sysselsättningsområdena (nationellt). I beskrivningen ska även med fördel anges hur arbetskraftens rörlighet främjas i samband med strukturförändringar.

Planen ska beskriva med vilka konkreta åtgärder kommunen eller det av kommuner bildade sysselsättningsområdet ämnar förbereda sig inför eventuella strukturförändringar. Att ha beredskap för situationer med strukturförändringar är viktigt även med tanke på att finansieringsmodellen för arbetskraftsservice i viss mån stärker konsekvenserna av ekonomiska konjunkturen på kommunernas ekonomi.